

Arbetsmarknadsdepartementet

Adressater: se bilaga 1

Uppdrag att sammanställa och sprida information om ekonomiska aspekter av våld i nära relationer

Regeringens beslut

Uppdrag lämnas till Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Konsumentverket, Migrationsverket, Pensionsmyndigheten och Statens servicecenter att inom sina verksamhetsområden sammanställa och sprida information om ekonomiskt våld till sina respektive målgrupper samt säkerställa att det finns välfungerande och kunskapsbaserade rutiner och arbetssätt för hur myndigheterna kan hjälpa den som utsatts för sådant våld. Jämställdhetsmyndigheten får i uppdrag att samordna uppdraget och ge stöd till myndigheterna i att sammanställa och målgruppsanpassa informationen samt att implementera rutiner och arbetssätt, i enlighet med vad som anges under rubriken Närmare beskrivning av uppdraget.

Jämställdhetsmyndigheten ska lämna en muntlig delredovisning inklusive en plan för arbetet senast den 3 december 2024 och en samlad slutredovisning senast den 26 februari 2026 till Regeringskansliet (Arbetsmarknadsdepartementet).

För uppdraget får Jämställdhetsmyndigheten under 2024 använda 450 000 kronor. Medlen ska redovisas mot det under utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet för budgetåret 2024 uppförda anslaget 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder, anslagsposten 2 – del till Jämställdhetsmyndigheten.

Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Konsumentverket, Migrationsverket, Pensionsmyndigheten och Statens servicecenter får under 2024 använda 350 000 kronor vardera. Myndigheterna ska redovisa medlen mot det under utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet för budgetåret

2024 uppförda anslaget 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder, anslagsposten 12 Särskilda jämställdhetsåtgärder efter regeringsbeslut. Medlen utbetalas engångsvis efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet senast den 1 december 2024. Outnyttjade medel ska återbetalas till Kammarkollegiet senast den 31 mars 2025. Samma datum ska myndigheterna lämna en ekonomisk redovisning till Kammarkollegiet. Rekvisition, återbetalning och redovisningar ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

För 2025 beräknas medel avsättas för uppdragets genomförande, under förutsättning att riksdagen anvisat medel för det aktuella anslaget.

Skälen för regeringens beslut

Den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor omfattar fysiskt, psykiskt och sexuellt våld (skr. 2016/17:10). Strategin överensstämmer i stort med tillämpningsområdet för Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet (Istanbulkonventionen). Istanbulkonventionens definition av våld i hemmet (domestic violence) inkluderar ekonomiskt våld. Konventionen inkluderar också ekonomiskt lidande som en form av psykiskt våld.¹ I april respektive maj 2024 antog Europaparlamentet och Europeiska unionens råd ett nytt direktiv om bekämpning av våld mot kvinnor och våld i nära relationer. I det direktivet definieras våld mot kvinnor som handlingar som innebär könsbaserat våld som riktas mot kvinnor eller flickor på grund av att de är kvinnor eller flickor eller som i oproportionerlig grad drabbar kvinnor och flickor och som leder till, eller troligen kommer att leda till, bl.a. ekonomisk skada. Våld i nära relation definieras som handlingar som innebär bl.a. ekonomiskt våld och som förekommer inom familjen eller i hemmiljön. (COM [2022] 105 final).

Ekonomiskt våld är en allvarlig form av våld och förtryck, där kontroll och makt utövas med hjälp av ekonomin. Ekonomiskt våld kan delas in i tre olika kategorier: 1) *Ekonomisk kontroll* som handlar om att en våldsutövare tar kontroll över hur en person använder sina pengar; 2) *Inkomstsabotage* som innebär att en våldsutövare hindrar en person från att skaffa sig en egen inkomst genom arbete eller studiemedel samt 3) *Ekonomisk exploatering* som kan innebära att en våldsutövare tvingar en person att lämna över kontrollen

¹ Europarådet utvecklar i en förklarande rapport att psykiskt våld kan höra samman med ekonomiskt lidande. Europarådet (2011) Explanatory Report to the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence. Council of Europe Treaty Series - No. 21, Istanbul, 11.V.2011.

av sitt Bank-id eller skriva på banklån, krediter eller abonnemang mot sin vilja (Kronofogden 2024, SOU 2024:21). Ekonomiskt våld kan försvåra för våldsutsatta att lämna relationer och att skaffa en egen bostad.

Ekonomiskt våld kan utövas i olika kontexter och vissa grupper kan vara särskilt sårbara. Hedersrelaterat förtryck kan yttra sig genom att den utsatta hindras från att arbeta eller studera utanför hemmet. För äldre eller personer med funktionsnedsättning kan ekonomisk utsatthet utgöra särskilt försvårande omständigheter. Det ekonomiska våldet kan också ha digitala dimensioner där utsatta inte tillåts vara digitalt självständiga vilket möjliggör ytterligare kontroll och våld, t.ex. att se till att få tillgång till en persons Bank-id, mejl och mobiltelefon (Kronofogden 2024).

Forskning visar också att dålig ekonomi, arbetslöshet, ohälsa och psykosociala förhållanden utgör viktiga riskfaktorer för våldsutsatthet (SNS Analys 102, april 2024). Ensamstående mödrar med ekonomiskt bistånd är en riskgrupp för att utsättas för våld. Personer som drabbas av våld löper en större risk att behöva ekonomiskt bistånd och risken kvarstår många år efter att våldet har upphört (Socialstyrelsen [2018], Kartläggning av socialtjänstens arbete med ekonomiskt bistånd ur ett jämställdhetsperspektiv).

Kronofogdemyndigheten har inom ramen för sitt uppdrag Jämställdhetsintegrering i myndigheter (JiM) utvecklat kompetens- och erfarenhetsutbyte om våld i nära relation med fokus på ekonomiskt våld. Kronofogdemyndigheten har genomfört insatser som bidrar till att personer som är utsatta för ekonomiskt våld hänvisas till rätt instans i samhället samt förändrat rutiner för att personer som är skuldsatta ska få ökade levnadsomkostnader beaktade för att kunna lämna en våldsamt relation (Jämställdhetsmyndigheten 2022:15). Regeringen bedömer att fler myndigheter med klientnära verksamheter bör utveckla målgruppsanpassad information om ekonomiskt våld. Kunskapen om ekonomiskt våld behöver spridas i syfte att våldsutsatta ska få rätt information, vägledning, stöd och skydd. Mäns våld mot kvinnor, inklusive ekonomiskt våld, ska upphöra.

Närmare beskrivning av uppdraget

Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Migrationsverket har sedan 2019 i uppdrag att öka upptäckten av det våld som omfattas av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (skr. 2026/17:10). Myndigheterna har inom ramen för uppdraget utvecklat rutiner

och metoder för upptäckt av våldsutsatthet och våldsutövande, hänvisning till rätt instans samt stöd till personal med klientkontakter.

Jämställdhetsmyndigheten samordnar uppdraget och bistår, tillsammans med Socialstyrelsen, de övriga myndigheterna, bl.a. i fråga om rutiner och metoder för upptäckt av våld och hänvisning till rätt instans i bl.a. socialtjänst, hälso- och sjukvård och rättsväsende. Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Migrationsverket får nu i uppdrag att även sammanställa och sprida information om ekonomiskt våld till sina målgrupper samt att säkerställa att rutiner och metoder är anpassade för att ge stöd och hjälp även till individer utsatta för ekonomiskt våld.

Insatser mot ekonomiskt våld behövs även vid andra klientnära myndigheter, däribland Konsumentverket och Pensionsmyndigheten. Dessa myndigheter ska, med stöd av Jämställdhetsmyndigheten, sprida och vid behov utveckla information om ekonomiskt våld riktat till sina respektive målgrupper.

Arbetet ska i relevanta delar samordnas med uppdrag om ökad upptäckt av våld (A2022/00842), bl.a. i fråga om att Konsumentverket och Pensionsmyndigheten ska säkerställa att det finns rutiner och metoder för ökad upptäckt av ekonomisk våldsutsatthet och våldsutövande, att myndigheterna hänvisar utsatta till rätt stödinstitans samt att relevant personal med klientkontakter får förstärkt kunskapsstöd om ekonomiskt våld.

Vidare utför Statens servicecenter service för flera av de berörda myndigheternas räkning vid servicekontor runtom i landet och är därigenom en viktig kontaktpunkt mot berörda målgrupper. Statens servicecenter ska mot denna bakgrund också delta i arbetet genom att sprida information och analysera hur informationsspridningen till målgrupperna kan utvecklas.

Jämställdhetsmyndigheten ska i sin samordnande roll sprida kunskap om fungerande metoder och arbetssätt samt analysera och vid behov föreslå åtgärder för att förbättra stödet och skyddet för personer som utsätts för ekonomiskt våld. Jämställdhetsmyndigheten ska säkerställa att de åtgärder som myndigheterna vidtar utgår från kunskap, beprövad erfarenhet, är effektiva och leder till praktiskt stöd och skydd för de som utsätts för ekonomiskt våld.

I uppdragets genomförande ska behov hos särskilt sårbara grupper uppmärksammas, såsom personer som utsätts eller riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld eller förtryck, äldre, personer med funktionsnedsättning

och kvinnor med ekonomiskt bistånd. Digitala dimensioner av ekonomiskt våld ska genomgående beaktas.

Uppdraget ska samordnas med Skatteverkets pågående insatser. Det är arbete som rör t.ex. ökad samverkan för en enhetlig säker och effektiv hantering av skyddade personuppgifter (Fi2023/03131) samt utvecklat arbetssätt vid signaler om våld och tvång i myndighetens verksamhet och ärenden vid Statens servicekontor som rör Skatteverket.

Jämställdhetsmyndigheten ska i sin samordnande roll inhämta kunskap och erfarenheter från Kronofogdemyndigheten, länsstyrelserna, Myndigheten för delaktighet, Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen i Östergötlands län och Socialstyrelsen.

På regeringens vägnar

Paulina Brandberg

Ulrika Helldén

Kopia till

Arbetsmarknadsdepartementet/A

Finansdepartementet/BA, FMA, KO, SFÖ, SKA

Statsrådsberedningen/SAM, GRANSK

Socialdepartementet/SF, SOF, SL

Justitiedepartementet/L2, L5, MIG

Utbildningsdepartementet/UH

Kammarkollegiet

Kronofogdemyndigheten

länsstyrelserna

Myndigheten för delaktighet

Nationellt centrum för kvinnofrid, Uppsala universitet

Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck, Länsstyrelsen i

Östergötlands län

Skatteverket

Socialstyrelsen

Bilaga 1

Fortsättning adressater

Arbetsförmedlingen

103 99 Stockholm

Försäkringskassan

103 51 Stockholm

Konsumentverket

Box 48

651 02 Karlstad

Jämställdhetsmyndigheten

Box 73

424 22 Angered

Migrationsverket

601 70 Norrköping

Pensionsmyndigheten

839 77 Östersund

Statens servicecenter

FE 15 2

801 71 Gävle